

Bírálat

Donka Attila

„A hazai folyami vízitúrázás földrajzi aspektu-
sainak vizsgálata”

című Ph.D. értekezéséről

Pécsi Tudományegyetem
Földtudományok Doktori Iskola

Bíráló:

Raffay Zoltán Ph.D.
Habilitált egyetemi docens

Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar
Marketing és Turizmus Intézet

7622 Pécs, Rákóczi út 80.

2022. június 15.

A dolgozat egy igen izgalmas témát taglal, a természetes vizek hasznosításának (a horgászat utáni) második legfontosabb módját: a vízitúrázást a hazai víztesteken, elsősorban a folyókon. A választott témakör várhatóan komoly tudományos érdeklődésre tarthat számot, már csak azért is, mert a turizmus szektoron belül egy átlagon felüli növekedési ütemet produkáló tevékenységről ír, ami várhatóan hosszú távon is fennmaradó trend.

Abban a megtiszteltetésben volt részem, hogy a dolgozat egy korábbi változatát már olvashattam és bírálhattam. Örömmel láttam, hogy Donka Attila a már korábbi verzióban is imponálóan sok munkát, főleg ami a szakirodalom-feldolgozást illeti, már-már a sztahanovizmus színvonalára emelte az új változatban, a csekély számú kritikát pedig komolyan vette és munkáját azoknak megfelelően átdolgozta.

A cím most már maximálisan lefedi a dolgozat tartalmát, belekerült a folyami szó, amivel a dolgozat elsősorban a hazai vizek közül elsősorban a folyóvizekkel, illetve a csatornákkal foglalkozik, a tavakkal csak érintőlegesen, például a Vízi Nagy Kör kapcsán – igaz, ezt több alkalommal meg is magyarázza, például a tevékenység jelentősen kisebb élmény-tartalmával vagy azzal, hogy az állóvizeken a szinte állandó hullámozás a parttal párhuzamosan közlekedő hajók haladását instabillá teszi, hosszabb távon, több órás, vagy több napos túrázás esetén minimálisra csökkentve az evezés élményét.

Annak ellenére, hogy „csak” a hazai vízitúrázás földrajzi aspektusainak vizsgálatát ígéri, sokkal többet kap az olvasó, hiszen a szerző a tevékenységet rendkívül alaposan, sok oldalról járja körbe, a geográfiai megközelítés mellett eme speciális szabadidős tevékenység jogi, közgazdasági, szociológiai, hidrológiai stb. aspektusai is a szerző vizsgálgódásának tárgyát képezik.

A sokoldalú megközelítés tükröződik a rendkívüli mennyiségű szakirodalom feldolgozásában is. Összesen, ha jól számoltam, 429 szakirodalmi tételt dolgozott fel Attila (388 volt az előző verzióban a már akkor is imponáló szám), ebből saját hivatkozott munka 18, a fennmaradó munkák közül 101 angol, 28 német, 1-1 pedig francia, spanyol és latin nyelvű, a többi, közel 300 forrásmű, a dolgozat nyelvén íródott. A szakirodalmak mellett további 13 jogszabály, 28 fejlesztési dokumentum, illetve jelentés (ebből 1 német és 6 angol nyelvű) és 47 egyéb mű (szépirodalom, ismeretterjesztő mű, sajtócikk, ebből 2 német és 1 angol nyelvű) feldolgozása történt meg a munka során, lenyűgöző a végeredmény: önhivatkozások nélkül szinte pontosan 500 tétel, ami akár 2-3 PhD dolgozatra is elegendő muníció. Természetesen nem a mennyiség, hanem a minőség a lényeg, de ebben is nagyon jó a dolgozat, a szakirodal-

mak sokfélesége, a kapcsolódó területek alapos tanulmányozása (pl. ökoturizmus, természetvédelmi kérdések) és a szakirodalmak frissessége, naprakészsége miatt.

A mű szerkezete logikus és arányos, a fejezetek egymásra épülése konzekvens gondolatmenet mentén történik, sem elnagyoltnak tűnő, hiányos, sem túlságosan bő lére eresztett, redundáns fejezetek nincsenek Donka Attila dolgozatában.

A szekunder kutatás mellett a megfelelő színvonalú primer kutatás sem hiányzik a dolgozattól, a több évtizedes szaktudás érződik a munka minden oldalán, az interjúk pedig szintén sokat adnak hozzá a dolgozat színvonalához.

Nagy erénye a munkának az illusztrációk száma és legfőképpen minősége, az összesen 48 ábra szinte mind saját szerkesztésű, a nyolc táblázat közül csak az utolsó nem az. A fényképek is szinte mind saját készítésűek és jó minőségűek. Szívesen láttam volna egy-egy fényképet a szerző által több helyen említett kiltboot, illetve faltboot hajókról, a többiről nagyjából el tudom képzelni, hogyan néznek ki.

Nyelvileg a munka rendkívül magas színvonalú, csaknem hibátlan, minimális számú félregepeléssel.

Mindössze három apró korrekciót, illetve javaslatot tennék a munkával kapcsolatban:

- A 13. ábra (67. o.): az aktív turizmust mindösszesen három tevékenységre szűkíti le, ezek a túrázás és kerékpározás; a vízi sportok; valamint a téli sportok. Csapó János, Savella Orsolya és Remenyik Bulcsú a „Turisztikai terméktervezés és fejlesztés” című elektronikus tananyag „Aktív turizmus” című fejezetében ide sorol még számos tevékenységet, például a motorsportok egyes formáit, a szikla- és jégfal-mászást, az ejtőernyőzést, az íjászatot, a kalandturizmus egyes formáit stb.
- A 16., a 17. és a 18. ábra, illetve a 23. ábra még informatívabb lenne, ha mértékegységeket is tartalmazna, amennyiben ez kivitelezhető (konkrét vízsebesség, mederszélesség, vízmélység, kanyargósság). Ha a szerző megalkotja a kanyargósság SI hitelesített mértékegységét, az újabb komoly tudományos fegyvertény lesz.
- A 38. ábrán helytelenül Orfői-tó szerepel, Pécsi-tó a vízterület hivatalos neve. A sajtóban is gyakran tévesen jelenik meg a név: a tó Orfű területén helyezkedik el, ezért hívják sokan Orfői-tónak, holott az egy szintén a faluban található 10 hektáros vízterület neve, a nagyobbik, 70 hektáros tó a Pécsi-tó. Vízisportokra csak ez a tó alkalmas Orfűn.

Új tudományos eredménynek tekinthetőek véleményem szerint az alábbiak:

- a komplex megközelítés, amellyel a szerző a hazai vízitúrázás fejlesztési lehetőségeit taglalja, annak minden természeti/környezeti és társadalmi/gazdasági aspektusával, felhívva a figyelmet azokra a hiányosságokra, melyek kiküszöbölésével a vizsgált tevékenység a mainál sokkal versenyképesebbé tehető a turizmus piacán;
- a 7. táblázat és 43. ábra, a természeti adottságok vízitúrázásra gyakorolt hatásainak összesítő értékelése, illetve a vízitúrázásra alkalmas hazai folyók, folyószakaszok vízrajzi adottságainak a vízitúrázásra gyakorolt hatása alapján végzett kvantitatív értékelése;
- a több szolgáltatóval és a Duna-Régió Víziturisztikai Szövetséggel egy workshop keretében elvégzett kísérlet a keresleten belül mutatkozó eltérések alapján a túrázók csoportosítására.

Összefoglalva véleményemet, Donka Attila munkája minden szempontból messzemenően megfelel a PhD dolgozatokkal szemben támasztott követelményeknek. Imponáló mennyiségű és minőségű, változatos, sok diszciplínát lefedő szakirodalmat dolgozott fel, primer kutatása is értékes és meggyőző. Sokoldalú megközelítéssel dolgozott: a vizsgált tevékenység alapját adó természeti tényezők mellett a társadalmi tényezők, jogszabályok is górcső alá kerültek, a címben sugallt földrajzi megközelítés mellett a közgazdaságtan, a jog, a szociológia, sőt érintőlegesen a pszichológia eszköztárával is dolgozik a szerző. Az élmény szinte minden elemére gondolt a víztestek vízitúrázásra való alkalmasságának elemzésénél (táj, átemelések, sebesség stb.). Kiváló minőségű, szemléletes, a szöveget remekül illusztráló és kiegészítő, döntő többségében saját készítésű ábrái és táblázatai igényesek, értékesek. A munka nyelvi és külalakját tekintve is kifogástalan. A tézisfüzet szintén megfelelő minőségű.

Az értekezést magas színvonalúnak tartom, sikeres védelem esetén feltétlenül javaslom a jelöltnek a PhD cím odaítélését.

Raffay Zoltán

Kelt Pécsett, 2022. június hó 15-én